

राज्यातील ग्रामपंचायतींमध्ये “आपले सरकार सेवा केंद्र (ASSK)” उभारणी व अंमलबजावणीबाबत मार्गदर्शक सूचना.

**महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग**

शासन निर्णय क्रमांक: संग्राम-२०१५/प्र. क्र.९३/संग्राम कक्ष

बांधकाम भवन, मर्झबान पथ, फोर्ट

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ००१

तारीख: ११ ऑगस्ट, २०१६

प्रस्तावना

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार पंचायती राज संस्थांच्या कारभारामध्ये ई-पंचायत प्रकल्पांतर्गत अभिप्रेत असलेली एकसुत्रता व पारदर्शकता आणणे, नागरिकांना विविध प्रशासकीय विभागांतर्गत आवश्यक असलेले सेवा-दाखले त्यांच्या रहिवासी क्षेत्रात कालबद्ध स्वरूपात मिळणे, तसेच इतर व्यावसायिक सेवा, जास्तीत जास्त प्रकारच्या बँकिंग सेवा (सर्व G२C व B२C सेवा) ग्रामीण जनतेला एकाच केंद्रावर मिळाव्या या हेतूने राज्यातील ग्रामपंचायतींमध्ये “आपले सरकार सेवा केंद्र (ASSK)” स्थापन करण्याचा राज्य शासनाचा मानस आहे.

यापूर्वी ई-पंचायत (डिजिटल इंडिया मधील एक मिशन मोड विकास कार्यक्रम), हा प्रकल्प राज्यात संग्राम (संगणकीय ग्रामीण महाराष्ट्र) या नावाने सन २०११ ते सन २०१५ या कालावधीत महाराष्ट्रात राबविण्यात आला. या प्रकल्पासाठी महाऑनलाईन (महाराष्ट्र शासन व टाटा कन्सल्टन्सी यांची सहभागीदारी कंपनी) ही अंमलबजावणी यंत्रणा होती. आता सदर प्रकल्पाचा पुढील टप्पा राज्य शासनाचे ग्रामविकास विभाग, माहिती तंत्रज्ञान संचालनालय व CSC-SPV e-Governance Services India Ltd. (केंद्र शासनाद्वारे प्रेरित उपक्रम) यांच्या संयुक्त माध्यमातून आपले सरकार सेवा केंद्र या नावाने राबविण्याचे प्रस्तावित आहे.

शासन निर्णय

१. महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती अधिनियम १९६१ च्या कलम २६१ नुसार व महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम १९५८ च्या कलम १५३ (अ) व (ब) नुसार राज्यशासनास पंचायत राज संस्थांना विकास योजनांसाठी मार्गदर्शन करण्याच्या अधिकारानुसार, राज्यातील ग्रामपंचायतींमध्ये आपले सरकार सेवा केंद्राची अंमलबजावणी सुरू करण्याबाबत पुढील प्रमाणे मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यात येत आहेत.

- १.१ महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम १९५८ मधील अनुसूची १ मध्ये असाधारण राजपत्र क्र. १९७ क्र. व्हीपीएम-२०१५/प्र.क्र. १७२/पंरा-३ दि. २५ ऑगस्ट, २०१५ अन्वये केलेली सुधारणा क्र. ८० व जिल्हा परिषद, पंचायत समिती अधिनियम १९६१ मधील अनुसूची १ मध्ये असाधारण राजपत्र क्र. १९८ क्र. झेडपीएम-२०१५/प्र.क्र.१३९/पंरा-१ दि. २५ ऑगस्ट, २०१५ अन्वये केलेली सुधारणा क्र. १३० नुसार अनुक्रमे, ग्रामपंचायती व जिल्हा परिषदेच्या कार्यक्षेत्रात नागरिकांना दयावयाच्या सेवांसाठी माहिती व तंत्रज्ञानाचा वापर, माहिती संकलन करणे, संगणकीकरणासाठी हार्डवेअर, सॉफ्टवेअर यांची खरेदी अथवा देखभाल, दुरुस्ती आणि आवश्यक असलेले तांत्रिक मनुष्यबळ नियुक्त करणे या बाबींसाठी अधिकार प्रदान करण्यात आले आहेत.
- १.२ आपले सरकार सेवा केंद्र माध्यमातून केंद्रशासनाचा ई-पंचायत प्रकल्प (११ NIC आज्ञावली), ग्रामपंचायत लेखासंहिता २०११ चे १ ते ३३ रजिस्टर डिजिटलाईज्ड व ऑनलाईन करणे, ग्रामपंचायतीद्वारे दिल्या जाणाऱ्या सेवा ऑनलाईन करणे इ. कामकाज करण्यात येईल. ग्रामपंचायत पातळीवर CSC-SPV (Common Services Centres -Special Purpose Vehicle) या केंद्रशासनाद्वारे प्रेरित कंपनीच्या माध्यमातून सदर प्रकल्प राबविण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे व यासाठी ग्रामविकास विभाग, माहिती तंत्रज्ञान विभाग व प्रस्तुत कंपनी यांचेसमवेत त्रिपक्षीय करारनामा करण्यात येत आहे.
- १.३ या प्रकल्पामुळे पंचायती राज संस्थांचा कारभार संगणकीकृत होऊन ई-पंचायत प्रकल्पांतर्गत अभिप्रेत असलेली एकसुत्रता व पारदर्शकता आणणे शक्य होईल. तसेच ग्रामपंचायतीद्वारा देण्यात येणारी G2C सेवा नागरिकांना आता आपले सरकार सेवा केंद्रामार्फत उपलब्ध होतील. शासनाच्या इतर विभागांमार्फत देण्यात येणाऱ्या सेवा तसेच ग्रामीण नागरिकांना आवश्यक असलेल्या इतर व्यवसायिक सेवा (शासन सेवांव्यतिरिक्त) उदा. रेल्वे, बस आरक्षण, डीटीएच रिचार्ज, बँकिंग सेवा, आर्थिक समावेशन, ई-कॉमर्स, पॅनकार्ड, आधार नोंदणी, विमा हप्ते भरणे, पासपोर्ट, ईलेक्ट्रीसिटी बील, पोस्ट विभागाच्या सेवा इ. सेवा सुध्दा या केंद्रांवर उपलब्ध असतील व त्यामाध्यमातून सदर केंद्र भविष्यात स्वयंपूर्ण (Self-Sustainable) बनण्यासाठी प्रयत्न केले जातील.
२. या प्रकल्पांतर्गत राज्यात खालीलप्रमाणे आपले सरकार सेवा केंद्र उभारण्यात येतील.
- २.१ राज्यातील ज्या ग्रामपंचायतींचे अंदाजपत्रकाची / उत्पन्न (येथे उत्पन्न म्हणजे ग्रामपंचायतींचे स्वतःचे उत्पन्न + १४ व्या वित्त आयोगातून प्राप्त निधी + आदिवासी विभागाकडून प्राप्त निधी व इतर कोणताही मुक्त निधी ज्याचा पूर्णपणे खर्च करण्याचा ग्रामपंचायतींना संपूर्ण अधिकार आहे, असे

- समजण्यात यावे) सर्वसाधारणपणे रू. १५ लाख किंवा त्यापेक्षा जास्त आहे, अशा ग्रामपंचायतीकडे किमान एक स्वतंत्र आपले सरकार सेवा केंद्र उभारण्यात येईल.
- २.२ या व्यतिरिक्त ज्या ग्रामपंचायतींचे उत्पन्न रू. १५ लाखापेक्षा कमी असून सुध्दा ग्रामपंचायतीला स्वतःचे स्वतंत्र आपले सरकार सेवा केंद्र उभारायचे असेल व त्यासाठी सर्व आर्थिक जबाबदारी घेण्याची तयारी असेल, अशी ग्रामपंचायत याबाबत स्वेच्छेने निर्णय घेऊ शकेल.
- २.३ राज्यातील ज्या ग्रामपंचायतींचे उत्पन्न रू. १५ लाखापेक्षा कमी आहे, आणि ज्यांनी स्वतंत्र आपले सरकार सेवा केंद्र (ASSK) उभारण्याबद्दल स्वेच्छेने निर्णय घेतला नाही, त्यांना त्यांच्या भौगोलिक स्थळांनुसार एकत्रित करून ग्रामपंचायतींच्या क्लस्टर्सची (गट) निर्मिती करण्यात येईल व तेथे आपले सरकार सेवा केंद्र उभारण्यात येईल. सदर क्लस्टर्स तयार करण्याचे अधिकार मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांना देण्यात येत आहेत. हे क्लस्टर्स तयार करताना कोणत्याही एका क्लस्टरमध्ये एका गणापेक्षा अधिक गणांतील ग्रामपंचायतींचा समावेश असू नये याची दक्षता घ्यावी. तसेच क्लस्टर्समध्ये पाच किलोमीटर पेक्षा जास्त अंतरावरील ग्रामपंचायतींचा समावेश करू नये. ही सर्व बंधने पाळताना सर्वच क्लस्टर्सचे एकूण उत्पन्न रू. १५ लाखापर्यंत आणणे शक्य नसल्यास या मर्यादेच्या जवळपास आणण्याचा प्रयत्न करावा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी अंतिमतः भौगोलिक परिस्थिती व ग्रामपंचायतीची आर्थिक क्षमता लक्षात घेऊन क्लस्टर्स तयार करावीत.
- २.४ ज्या ग्रामपंचायतींचे उत्पन्न रू. १५ लाखापेक्षा जास्त आहे, ती ग्रामपंचायत स्वेच्छेने एकापेक्षा जास्त आपले सरकार सेवा केंद्राची (ASSK) मागणी मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचेकडे नोंदवू शकेल, अशी मागणी प्राप्त झाल्यावर संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांनी त्या ग्रामपंचायतीतील कामाची व्याप्ती बघून मान्यता द्यावी.
- २.५ उपरोक्त सर्व ग्रामपंचायतींनी आपले सरकार सेवा केंद्र उभारण्याचा प्रस्ताव संपूर्ण माहितीसह ग्रामसभेत ठेवावा व ग्रामसभेची मंजूरी घ्यावी. यासाठी लागणारा निधी या शासन निर्णयात विहित केल्याप्रमाणे (परिच्छेद क्र. ७.१.१) जिल्हा स्तरीय निधीत वर्ग करण्यास मंजूरी घ्यावी. सदर कार्यवाही दि. १ सप्टेंबर २०१६ पर्यंत पूर्ण करावी.
३. आपले सरकार सेवा केंद्रातून पुढील प्रमाणे सेवा अपेक्षित आहे.
- ३.१ ग्रामपंचायतींच्या प्रशासनाचे संगणकीकरण (G2G) करणे:
- ३.१.१ ग्रामपंचायतींच्या लेखा संहिता २०११ मधील दैनंदिन कामकाजाचे १ ते ३३ नमूने संगणकीकृत करणे.
- ३.१.२ ई पंचायत कार्यक्रमांतर्गत NIC आज्ञावली वापरणे.

१. नॅशनल पंचायत डिरेक्टरी /लोकल गर्व्हर्नमेन्ट डिरेक्टरी
२. नॅशनल पंचायत प्रोफाईलर/ एरिया प्रोफाईलर
३. प्लॅन प्लस
४. प्रियासॉफ्ट
५. अॅक्शन सॉफ्ट
६. अॅसेट डिरेक्टरी
७. सर्विस प्लस
८. ट्रेनिंग मॅनेजमेन्ट
९. सोशल ऑडीट व मिटिंग मॅनेजमेंट
१०. नॅशनल पंचायत पोर्टल
११. बेसिक GIS प्रणाली

३.२ ग्रामपंचायतीद्वारा देण्यात येणारे दाखले / प्रमाणपत्र (G२C) संगणकीकृत करणे व वितरीत करणे.

क्र	दाखले/ प्रमाणपत्र
१	जन्मनोंदणी व प्रमाणपत्र
२	मृत्युची नोंदणी व प्रमाणपत्र
३	रहिवासाचा दाखला व प्रमाणपत्र
४	विवाहाचा दाखला
५	नोकरी व्यवसायासाठी नाहरकत प्रमाणपत्र
६	मालमत्ता आकारणी प्रमाणपत्र
७	मालमत्ता फेरफार प्रमाणपत्र/ प्रत
८	नादेय प्रमाणपत्र
९	बेरोजगार प्रमाणपत्र
१०	वीजेच्या जोडणीसाठी नाहरकत प्रमाणपत्र
११	कोणत्याही योजनेचा फायदा घेतला नसल्याचे प्रमाणपत्र
१२	शौचालय दाखला
१३	जॉब कार्ड
१४	बांधकामासाठी अनुमती प्रमाणपत्र
१५	नळजोडणीसाठी अनुमती प्रमाणपत्र

१६	चारीत्र्याचा दाखला
१७	निराधारयोजनेसाठी वयाचा दाखला
१८	दारिद्र्यरेषेखालील प्रमाणपत्र
१९	हयातीचा दाखला

३.३ ग्रामपंचायतीशी संबंधित नसलेल्या व लोकांसाठी उपयोगी इतर सेवा (B2C) संगणकीकरणामार्फत उपलब्ध करणे.

उदा. रेल्वे, बस आरक्षण, डीटीएच रिचार्ज, बँकिंग सेवा, आर्थिक समोवशन, ई-कॉमर्स, पॅनकार्ड, आधार नोंदणी, विमा हप्ते भरणे, पासपोर्ट, वीज बील भरणे, पोस्ट विभागाच्या सेवा इ. सर्व बाबी आपले सरकार सेवा केंद्राद्वारे राबविण्यात येतील.

४. आपले सरकार सेवा केंद्राचे व्यवस्थापन :-

४.१ आपले सरकार सेवा केंद्राचे संपूर्ण व्यवस्थापन CSC-SPV कंपनीमार्फत करण्यात येईल. यासाठी ग्रामपंचायतीच्या क्षेत्रात किंवा परिसरातील ग्रामोद्योजक आपले सरकार सेवा केंद्रचालक म्हणून निवड CSC-SPV च्या केंद्रीय स्तरावरील निवड प्रक्रियेद्वारे निष्पक्ष व न्यायोचित पध्दतीने करण्यात येईल.

४.२ आपले सरकार सेवा केंद्रास ग्रामपंचायतीची जागा, ग्रामपंचायतीची इलेक्ट्रीसिटी, ग्रामपंचायतीचे इंटरनेट कनेक्टिव्हिटी या सुविधा वापरण्याची मुभा असेल.

४.३ संग्राम प्रकल्पांतर्गत खरेदी करण्यात आलेले (संगणक, प्रिंटर कम स्कॅनर, वेब कॅमेरा) हार्डवेअरची ५ वर्षाची ऑनसाईट वॉरंटी (२०१७ पर्यंत वैध) आहे. त्यानुसार सदरील हार्डवेअर वापरता येईल. नवीन हार्डवेअर खरेदी करण्याची गरज भासल्यास त्यासाठी येणारा खर्च संबंधित ग्रामपंचायत त्यांच्या स्वनिधीतून करेल.

५. आपले सरकार सेवा केंद्रांसाठी दयावयाचा मोबदला:-

५.१ वरील परिच्छेद (३) मधील बाब (३.१) आणि (३.२) साठी ग्रामपंचायत CSC-SPV कंपनीला खालीलप्रमाणे ठोक मोबदला देईल.

५.२ ग्रामपंचायतीच्या G2G व G2C [परिच्छेद (३) मधील बाब (३.१) आणि (३.२)] कामांसाठी आपले सरकार सेवा केंद्रासाठी रू. ६०००/- प्रति आपले सरकार सेवा केंद्र प्रति माह मोबदला निश्चित करण्यात येत आहे. या मोबदल्याप्रमाणे परिपूर्ण सेवा ग्रामपंचायतीत व ग्रामस्थांना मिळव्या यासाठी सेवा स्तर (SLA) करारात विशद करण्यात येईल. परिच्छेद (३.२) मध्ये नमूद सेवेसाठी ग्रामपंचायत संबंधित सेवा केंद्राला ठोक रक्कम देत असल्यामुळे या सेवेसाठी मिळणाऱ्या सेवा

शुल्काची संपूर्ण रक्कम ग्रामपंचायतीला विहित होईल. परिच्छेद (३.३) मध्ये नमूद सेवांसाठी केंद्रास प्राप्त होणारी रक्कम ग्रामपंचायती, CSC-SPV व केंद्रामध्ये कंपनीशी होणाऱ्या करारात नमूद केल्याप्रमाणे राहिल.

५.३ वरील मोबदल्या व्यतिरिक्त या केंद्रासाठी लागणारा कंझ्युमेबल्स इ. खर्च प्रथम वर्षाकरीता रु. २७००/- प्रति केंद्र प्रति माह निश्चित करण्यात येत आहे. एक वर्षाच्या कंझ्युमेबल्स इ. वापराच्या प्रत्यक्ष अभ्यासानंतर उपरोक्त खर्च माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालयाने निश्चित केल्यानुसार असेल.

५.४ वरील मोबदल्या व्यतिरिक्त आपले सरकार सेवा केंद्रासाठी प्रशिक्षण, राज्य, तालुका व जिल्हा पातळीवरील सहाय्यासाठी रु. १३००/- प्रति केंद्र प्रति माह व कंपनीची व्यवस्थापन फी करिता रु. ४५०/- प्रति केंद्र प्रति माह निश्चित करण्यात येत आहे.

५.५ नजीकच्या काळात संग्रामसॉफ्टवेअर तसेच विविध सॉफ्टवेअरमध्ये (मगारारोहयो, आम आदमी विमा योजना, आवाससॉफ्ट इ.) डेटा भरण्याची जबाबदारी या केंद्रांना देता येईल. याबाबतच्या डेटा एन्ट्रीचा मोबदला, संबंधित डेटा एन्ट्रीचे स्वरूप (उदा. Numeric, Alpha-numeric, Boolean) पाहून निश्चित करण्यात येईल. तसेच राज्यशासनाचे विविध विभागाकडून मागणी झाल्यानंतर विभागाच्या काही योजनांचे डेटा एन्ट्री करण्याचे काम सेवा केंद्रातून करण्यात आले तर त्याचा मोबदला वरीलप्रमाणे डेटा एन्ट्रीचे स्वरूप पाहून निश्चित करण्यात येईल.

५.६ १४ व्या वित्त आयोगातून प्राप्त निधी अंतर्गत ग्रामपंचायत विकास आराखड्यांतर्गत (GPDP) करावयाच्या कामांचे नियोजन व व्यवस्थापन यासाठी आवश्यक डेटा एन्ट्री / संगणकीकरण करणे आवश्यक आहे व हे काम या केंद्राच्या माध्यमातून होणार आहे. सबब, ग्रामपंचायत त्यांना मिळालेल्या १४ व्या वित्त आयोगातून प्राप्त निधीच्या १०% प्रशासकीय निधीमधून या प्रकल्पासाठी खर्च करू शकतील. अर्थात १० % प्रशासकीय निधी मधून इतर प्रशासकीय कामेही घेणे आवश्यक असल्यामुळे सदर खर्च ५% (१०% प्रशासकीय निधीच्या ५०%) च्या मर्यादेत असणे योग्य राहिल. तथापि सदर निधी अपूरा पडल्यास उर्वरित खर्च १४ व्या वित्त आयोगाच्या ९०% अनुदानातून किंवा ग्रामपंचायत स्वनिधीतून / मुक्त निधीतून उपलब्ध करणे शक्य आहे, कारण सदर (ग्रामपंचायतींचे संगणकीकरण, नागरिकांना ऑनलाईन सेवा उपलब्ध करणे इ.) सेवा या ई-गव्हर्नन्स सेवांतर्गत मुलभूत सेवांमध्ये समाविष्ट करण्यात आलेल्या आहेत.

६. CSC-SPV कंपनी व संबंधित आपले सरकार सेवा केंद्रावर पुढील जबाबदारी असेल.

६.१ मागील पाच वर्षांचा (२०१०) संपूर्ण Legacy data संगणकीकृत करण्याची जबाबदारी (सन २०१० नंतरचे सर्व जन्म-मृत्यूचे दाखले संगणकीकृत असतील याची जबाबदारी)

६.२ सन २०१५-१६, १६-१७ व यापुढील चार वर्षांचा डेटा संगणकीकृत करण्याची जबाबदारी.

६.३ मागील पाच वर्षांचा डेटा तसेच यावर्षाचा डेटा भरताना ग्रामपंचायतींच्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात सर्वसाधारणपणे पुढील प्रमाणे कालमर्यादा निश्चित करण्यात येत आहेत. सदर कालमर्यादेत काम पूर्ण करण्याची जबाबदारी संबंधित कंपनीची व आपले सरकार सेवा केंद्राची असेल.

- i. ५ हजार किंवा त्यापेक्षा कमी लोकसंख्येच्या ग्रामपंचायतींमधील डेटा एन्ट्रीसाठी २ महिन्यांची कालमर्यादा
- ii. ५ हजार ते २० हजार लोकसंख्येच्या ग्रामपंचायतींमधील डेटा एन्ट्रीसाठी ६ महिने कालमर्यादा
- iii. ५० हजारापेक्षा जास्त लोकसंख्येच्या ग्रामपंचायतींमधील डेटा एन्ट्रीसाठी ९ महिन्यांची कालमर्यादा

वरीलप्रमाणे कालमर्यादेत कोणालाही योग्य कारणास्तव डेटा एन्ट्री शक्य नसेल तर गट विकास अधिकारी यामध्ये मुदतवाढ देऊ शकेल.

६.४ CSC-SPV कंपनी यांची भूमिका व जबाबदारी यासंदर्भात होणा-या त्रिपक्षीय करारनाम्यामध्ये नमुद केल्यानुसार असेल. या प्रकल्पाच्या अंमलबजावणीसाठी CSC-SPV कंपनीने नियुक्त केलेल्या मनुष्यबळाची संपूर्ण वैधानिक जबाबदारी (करार कायदयातील विविध तरतूदीच्या अधीन राहून) CSC-SPV कंपनीची असेल. CSC-SPV कंपनीने करार पध्दतीने नेमलेल्या मनुष्यबळाला कोणत्याही प्रकारच्या शासकीय सेवेसाठी विचार करण्याचे शासनावर बंधनकारक राहणार नाही. ग्रामविकास विभागाच्या अधिकाऱ्यांना या प्रकल्पाची तपासणी करण्यासाठी आवश्यक ते सर्व सहकार्य CSC-SPV कंपनी करेल.

७. या प्रकल्पाची ग्रामपंचायत, पंचायत समिती व जिल्हा परिषद स्तरावर अंमलबजावणी करण्यासाठी मार्गदर्शक सूचना :-

७.१ ग्रामसेवक / ग्रामपंचायतींची भूमिका व जबाबदारी:-

७.१.१ या केंद्रांकरिता निश्चित करण्यात आलेली रक्कम प्रत्येक ग्रामपंचायत जिल्हा स्तरीय निधीला प्रत्येक तीन महिन्यांनी आगाऊ वर्ग करेल. ज्या ग्रामपंचायतीकडे स्वतंत्र ASSK केंद्र आहे, त्यांची दरमहा रू. १०,४५०/- + सेवा कर प्रति केंद्र जिल्हा स्तरीय निधीला वर्ग करावे व ज्या ग्रामपंचायती clusters मध्ये समाविष्ट आहेत त्यांनी त्यांच्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात रक्कम विभागून, त्याप्रमाणे रक्कम जिल्हा स्तरीय निधीला वर्ग करावी व रक्कम विभागून देण्याची कार्यवाही गट विकास अधिकारी यांनी पूर्ण करावी.

- ७.१.२ संगणकीकरणाच्या उपरोक्त कार्यक्रमांमध्ये ग्रामसेवकांनी सर्व डेटा प्रमाणित करणे व त्याचा गावपातळीवरील नियोजनासाठी वापर करणे आवश्यक आहे.
- ७.१.३ ग्रामपंचायतीतील आपले सरकार सेवा केंद्रात उपलब्ध करून दिलेल्या हार्डवेअरची (कॉम्प्युटर, प्रिंटर, यूपीएस, इंटरनेट, मॉडेम तसेच नॅशनल ऑप्टिकल फायबर नेटवर्कअंतर्गत मॉडेम प्राप्त झाले असल्यास) प्राथमिक देखभाल करणे, काही नादुरुस्ती झाल्यास त्याबाबत संबंधित ग्रामसेवक व CSC-SPV कंपनीच्या सहाय्य यंत्रणेस तात्काळ सूचित करणे व दुरुस्तीबाबत पाठपुरावा करणे.
- ७.१.४ तसेच या प्रकल्पाशी निगडित इतर अनुषंगिक कामे करणे.
- ७.१.५ आपले सरकार सेवा केंद्रामध्ये या प्रकल्पासाठी वापरण्यात येणारे संगणक व अनुषंगिक वापरासाठीच्या वीज बीलाचा भरणा करण्याची जबाबदारी संबंधित ग्रामपंचायतीची असेल.
- ७.१.६ संबंधित ग्रामपंचायत कार्यालयात इंटरनेटची जोडणी उपलब्ध करून देतील.
- ७.१.७ आपले सरकार सेवा केंद्रामध्ये ई-पंचायत प्रकल्प व इतर अनुषंगिक योजनांबाबतची माहिती संगणक / संकेतस्थळावर भरण्यासाठी तसेच वेळोवेळी अदययावत करण्यासाठी आवश्यक त्या माहितीचे संकलन / दफ्तर संबंधित आपले सरकार सेवा केंद्र यांना उपलब्ध करून देऊन अदययावत केली किंवा कसे याबाबत तपासण्याची व प्राथमिक अहवाल घेण्याची जबाबदारी संबंधित ग्रामपंचायतीचे सरपंच व ग्रामसेवक यांची राहिल.

७.२ गट विकास अधिकारी यांची भूमिका व जबाबदारी:-

- ७.२.१ या प्रकल्पांतर्गत ग्रामपंचायत स्तरावरील आपले सरकार सेवा केंद्रामध्ये ई-पंचायत प्रकल्प व इतर अनुषंगिक योजनांबाबतची माहिती संगणक / संकेतस्थळावर भरण्यासाठी तसेच वेळोवेळी अदययावत करण्यासाठी आवश्यक त्या माहितीचे संकलन / दफ्तर संबंधित आपले सरकार सेवा केंद्राला उपलब्ध करून देऊन अदययावत केली किंवा कसे याबाबत तपासण्याची व प्राथमिक अहवाल घेण्याची जबाबदारी संबंधित पंचायत समितीचे गट विकास अधिकारी व विस्तार अधिकारी (पंचायत) यांची राहिल.
- ७.२.२ या प्रकल्पाशी निगडित पंचायत समिती स्तरावरील आपले सरकार सेवा केंद्रामधील कामकाज, विविध MIS, देखभाल व दुरुस्ती, ग्रामपंचायत स्तरापर्यंतचे आवश्यकतेनुसार प्रशिक्षण, हार्डवेअरची देखभाल, दुरुस्ती व कामकाजावर देखरेख इत्यादी. कामे करणेबाबतची जबाबदारी संबंधित पंचायत समितीचे गट विकास अधिकारी व विस्तार अधिकारी (पंचायत) यांची राहिल.

७.३ मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांची भूमिका व जबाबदारी:-

- ७.३.१ या प्रकल्पांतर्गत उपरोक्त परिच्छेद क्र. २ मध्ये नमुद ग्रामपंचायतीचे क्लस्टर्स तयार करणे व त्याचा संबंधित ग्रामसभांच्या मान्यतांसह अहवाल शासनास सादर करणे.
- ७.३.२ ग्रामपंचायत स्तरावर आपले सरकार सेवा केंद्रामध्ये ई-पंचायत प्रकल्प व इतर अनुषंगिक योजनांबाबतची माहिती संगणक / संकेतस्थळावर भरण्यासाठी तसेच वेळोवेळी अद्ययावत करण्यासाठी आवश्यक त्या माहितीचे संकलन / दफ्तर संबंधित आपले सरकार सेवा केंद्रास उपलब्ध करून देऊन अद्ययावत केली किंवा कसे याबाबत तपासण्याची, प्राथमिक अहवाल व पंचायत समिती स्तरावरून वेळोवेळी आढावा घेण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हा परिषदेचे उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत) यांची राहिल व यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांचे नियंत्रण राहिल.
- ७.३.३ या प्रकल्पाशी निगडित ग्रामपंचायत स्तरावरील आपले सरकार सेवा केंद्रामधील कामकाज, विविध MIS, देखभाल व दुरुस्ती, ग्रामपंचायत स्तरापर्यंतचे आवश्यकतेनुसार प्रशिक्षण, हार्डवेअरची देखभाल, दुरुस्ती व कामकाजावर देखरेख इत्यादी कामे करणेबाबतची जबाबदारी संबंधित जिल्हा परिषदेचे उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत) यांची राहिल.
- ७.३.४ पंचायत समिती व ग्रामपंचायत स्तरावर उपलब्ध करून दिलेल्या मनुष्यबळाच्या कामकाजावर तसेच प्रकल्प अंमलबजावणीच्या प्रगतीवर देखरेख व नियंत्रण ठेवणे याची जबाबदारी संबंधित जिल्हा परिषदेचे उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत) यांची राहिल.
- ७.३.५ जिल्हा परिषद, पंचायत समिती स्तरावर आवश्यक असलेले विविध MIS, वेबसाईट इत्यादी अनुषंगिक कामे, संबंधित जिल्हा परिषदेअंतर्गत असलेल्या सर्व पंचायत राज संस्थांच्या वेबसाईट, ई-मेल व इतर आज्ञावली अद्ययावत असल्याची खातरजमा करणे व त्यानुसार संबंधित क्षेत्रिय अधिकार्यांना अहवाल देणे याची जबाबदारी संबंधित जिल्हा परिषदेचे उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत) यांची राहिल.
- ७.३.६ आपले सरकार, सेवा हक्क अधिनियमाच्या कामकाजाच्या अनुषंगाने पंचायत समिती व ग्रामपंचायत स्तरावरील कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण व सहाय्य करणे याची जबाबदारी संबंधित जिल्हा परिषदेचे उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पंचायत) यांची राहिल.

८. प्रकल्प संनियंत्रण:-

या प्रकल्पाची अंमलबजावणी ग्रामविकास विभागाच्या मार्गदर्शनानुसार करण्यात येईल व ग्रामविकास विभाग याचे त्रैमासिक पुनर्विलोकन करेल. आपले सरकार सेवा केंद्राच्या कामगिरीची संपूर्ण जबाबदारी पूर्णपणे CSC-SPV कंपनीची असेल याबाबत काही तक्रार असल्यास संबंधितांनी

CSC-SPV कंपनीकडे तक्रार दाखल करावी व CSC-SPV कंपनीने ३० दिवसांत निर्णय घ्यावा. कंपनीने तीन पेक्षा जास्त वेळा तक्रार दाखल झाल्यास, केंद्र चालकास परत संधी देऊ नये. सूचनेच्या पत्र प्राप्तीच्या दिनांकापासून ३० दिवसांच्या मुदतीत याबाबत योग्य कार्यवाही करण्याचे कंपनीस बंधनकारक राहिल.

८.१ या संदर्भात कोणतीही तक्रार वा मतभेद उदभवल्यास या बाबतचा अंतिम निर्णय ग्रामविकास विभाग मंत्रालय येथे घेण्यात येईल आणि सदर असा निर्णय ग्रामपंचायत/ आपले सरकार सेवा केंद्रावर बंधनकारक राहिल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०८१२१०२३४५२१२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(असीम गुप्ता)

सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

- १) मा. राज्यपालांचे सचिव
- २) मा. मुख्यमंत्री, यांचे प्रधान सचिव
- ३) सर्व मा. विधानमंडळ सदस्य, विधानभवन, मुंबई.
- ४) मा. प्रधान सचिव, विधानमंडळ सचिवालय
- ५) शासनाचे मुख्य सचिव
- ६) शासनाचे सर्व अप्पर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव (सर्व प्रशासकीय विभाग)
- ७) सर्व विभागीय आयुक्त,
- ८) सर्व सहसचिव/उपसचिव (ग्रामविकास विभाग)
- ९) सर्व जिल्हाधिकारी
- १०) मा. मंत्री (ग्रामविकास) यांचे खाजगी सचिव
- ११) मा. राज्यमंत्री (ग्रामविकास) यांचे खाजगी सचिव
- १२) सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी

- १३) सर्व जिल्हा परिषदांचे अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी
- १४) सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी
- १५) सर्व जिल्हा परिषदांचे उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, (पंचायत/सा.प्र.वि)
- १६) सर्व पंचायत समित्यांचे गट विकास अधिकारी
- १७) CSC-SPV e-Governance India Ltd. इलेक्ट्रॉनिक निकेतन, तिसरा मजला, DeITY, ६ सीजीओ कॉम्प्लेक्स, लोधी रोड, नवी दिल्ली-११०००३.
- १८) स्वीय सहायक प्रधान सचिव (मा.व तं.), मा. प्रधान सचिव (मा.व तं.) यांचे अवलोकनार्थ
- १९) स्वीय सहायक सचिव (ग्रा.वि), मा. सचिव (ग्रा.वि) यांचे अवलोकनार्थ
- २०) निवड नस्ती, संग्राम कक्ष, ग्रामविकास व पंचायत राज विभाग